

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

МАТЕРІАЛИ

X Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених
присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та менеджменту
соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету Ушинського

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОДЕСА-2022

УДК: 37+316.61

О72 Освіта та соціалізація особистості // X Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 22-23 квітня 2022 р.) 92 с.

Рецензенти:

Попков Василь Васильович - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Халапсис Олексій Владиславович - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Збірник матеріалів Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» присвячено 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету Ушинського і вміщує матеріали, які досліджують освіту ХХІ століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 року)

«Освіта та соціалізація особистості»

22-23 квітня 2022 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна - доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

Інноваційна діяльність передбачає цілий комплекс наукових, технологічних, освітніх, організаційних, фінансових і комерційних заходів, які у своїй сукупності призводять до інновацій. Тому в інноваційному процесі неможливо виділити найголовніше ланка. Удача при створенні наукового результату повинна бути доповнена технологічністю і рентабельністю при виробництві та впровадженні наукової продукції. В кінцевому рахунку, повинен бути проведений продукт, що має комерційний успіх. Тільки тоді інноваційний процес можна вважати повністю завершеним.

«Інноваційний процес – це єдиний в своєму роді процес, що поєднує науку, техніку, освіту, державу і економіку. Інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію (нововведення). Головна його риса – обов’язкове завершення інновацій. Він може представляти різні сукупності стадій, аж до наукових досліджень, прикладних або навіть фундаментальних, але неодмінно націлених на отримання результату, придатного для практичного використання. Інноваційний процес здійснюється в тісній єдності із середовищем: його спрямованість, темпи, цілі залежать від соціально-економічного середовища, в якій він функціонує і розвивається» [5, с. 69].

Наукова інновація як продукт духовного виробництва соціуму завжди передбачає наявність активного начала – пізнаючого суб’єкта. Безперечно, вихід на нову інформацію про світ має індивідуально-особистісну природу. Безперечно й те, що процес отримання нового знання взагалі і нового наукового знання зокрема здійснюється людиною в силу його особливостей і психофізичних характеристик, таких, наприклад, як обсяг пам’яті, пристрій і роздільна здатність органів почуттів і т.п. В ході породження знання, пізнаваний зміст, так чи інакше, проектується на специфічний людський апарат пізнання, воно завжди «має бути приведенне до нього як до спільного знаменника, тобто воно повинно бути пропорційно людині» [5, с. 69].

Безперечно, що наука в тісному зв’язку з освітою і через систему освіти може реалізовувати інновації, а також їх продукувати. Адже базовий рівень науки зароджується в школах, університетах, під час олімпіад, конкурсів, змагань. Отже, освіта – це дзеркало соціально-економічного та культурно-історичного стану країни. Система цінностей та норм освітньо-педагогічного процесу має культурно-історичний характер. Тому методологічно безплідними та хибними є позитивістські пошуки надісторичних, раз і назавжди даних стандартів, норм та ідеалів освітянського процесу. Освіта не лише забезпечує науку, культуру та інші сфери громадського життя освіченими професіоналами – вона ще й перетворюється у фокус розуміння, пояснення механізмів інтелектуалізації суспільства; і чим далі, тим дана тенденція посилюється, нарощує свій потенціал. Подібна ситуація актуалізує дослідження соціально-

культурного контексту пошуку нових форм освітньо-педагогічної діяльності [1, с. 24].

Водночас трансформація освіти є прямим наслідком тих змін, які відбуваються в культурі. Тому «криза в освітянському процесі, і не лише на теренах України, є відображенням загальної духовної кризи на зламі тисячоліть. З іншого боку, трансформаційні явища в освіті відбуваються і під впливом внутрішніх чинників, тобто зумовлені інноваційними процесами у самій освітньо-педагогічній діяльності» [1, с. 24].

Серед соціокультурних чинників, які послужили джерелом якісно нової системи освіти, можна, на нашу думку, виділити такі:

- виникнення інституту науки;
- виникнення «проміжного середовища», пов'язаного із закріпленням знання в слові, що охоплює друкарську справу, засоби тиражування інформації, засоби збереження (бібліотеки), відтворення і консервації знання у вигляді друкарського слова;
- відбулася якісна зміна самого інституту освіти [4, с. 48].

Освіта разом із наукою стають головними домінантами в суспільстві. Освіта в ХХІ столітті безперервна, тобто людина має можливість навчатися протягом усього життя, багаторівнева та платна. «Безперервність освіти зумовлена інформатизацією суспільства, потребою в постійному оновленні знань, технологій та підвищенні кваліфікації. Саме багаторівнева освіта відповідає ідеї її безперервності. З одного боку, вона забезпечує різноманітні освітні потреби особи задля її розвитку та самореалізації, а з другого – її професійну підготовку, яка має стати підставою зміни соціального статусу. Оскільки знання в інформаційному суспільстві є найважливішим ресурсом, воно є тією цінністю, за володіння якою треба платити» [5, с. 17]. Особливу сферу духовної культури становить наука. Наука – «область культури, яка зв'язана із спеціалізованою діяльністю по створенню системи знань про природу, суспільство і людину» [3, с. 71]. Наука є одним із найважливіших детермінантів духовної культури. «Її особливе місце у духовній культурі визначається значенням пізнання у способі буття людини у світі, у практиці, у матеріально-предметному перетворенні світу» [5, с. 53].

П. Сорокін [6, р. 217–237] вказує на те, що класична європейська освіта втратила духовні цінності, вона спрямована забезпечити розвиток тільки професійних та інтелектуальних здібностей лишаючи поза увагою моральні якості індивідів [5, с. 17]. Змінилася не тільки освіта, змінився для маси молодих людей і сенс її здобуття. Все виразніше проявляється прагматичний характер: отримати високооплачувану професію, зробити кар'єру, досягти успіху тощо. Трансформація цінностей не могла не відобразитися на змінах у відносинах молоді до освіти. Підвищилася цінність висококваліфікованої праці, особливо в комерційних структурах. «За рівнем важливості серед цінностей трудової діяльності на перше місце вийшов чинник – висока оплата праці» [9, с. 38]. Якщо колись спеціальність вибирали за покликом душі, то зараз більш апелюють до матеріальної сторони життя, вибирають спеціальність, яка б принесла в майбутньому гроші, матеріальне забезпечення. Отже, зараз освіта

іде разом із матеріальним благополуччям, стала одним із засобів його досягнення. Тому для нас постало питання, чи залишається освіта діалогом у пошуку істини, чи є лише формою адаптації до змінюваних умов соціального середовища.

Реально в умовах сучасної України відбувається соціокультурна адаптація громадян до двох суперечливих за своєю природою процесів модернізаційного (західного зразка) і традиціоналістського національно-відновлювального характеру.

Таким чином, сутнісні риси сучасної системи освіти визначаються передусім належністю модернізаційних освітніх процесів до глобальних соціокультурних трансформацій загальноцивілізаційного характеру постіндустріального зразка. Теоретико-методологічною основою стратегії освітянських реформ в Україні є розробка посткласичних засад функціонування та розвитку освіти. В основі подальших досліджень проблеми лежить аналіз механізмів впливу посткласичної методології на практику освітянських реформ. Під впливом процесів соціокультурних трансформацій наукове пізнання має стати таким інструментом, який рішуче відреагує на сучасні запити суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні і Болонський процес / В. Г. Кремень. – Київ : Освіта, 2004. – 384 с.
2. Культурологія. ХХ век. Енциклопедія / редкол. : Ж. М. Арутюнова, В. Н. Басилов [и др.]. – СПб. : Университетская книга, ООО Алетейя, 1998. – 447 с.
3. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / Маслоу Абрагам. – М. : Смысл, 1999. – 425 с.
4. Победа Н. А. Социология культуры / Н. А. Победа. – Одесса : Астропринт, 1997. – 224 с.
5. Рижак Л. В. Система освіти в Україні та її перспективи: філософський аналіз / Л. В. Рижак // Вісник Львівського університету. Серія : філософ.науки. – 2004. – Вип. 6. – С. 16–26.
6. Atamanyuk Z. Understanding of freedom in the philosophy of existentialism/ Atamanyuk Z. // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2017. – № 2 (39). – С. 6-12.

Аксьонова Віра Ігорівна - доктор філософських наук, доцент кафедри професійної педагогіки та соціально - гуманітарних наук Льотної академії Національного авіаційного університету

Томаровщенко М.А. - курсант гр. 183 IV курсу факультет льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху, Льотної академії Національного авіаційного університету

Уткін О.О. - курсант гр. 183, IV курсу факультет льотної експлуатації та обслуговування повітряного руху Льотної академії Національного авіаційного університету

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ: ПРИРОДА ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ (МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ)

Філософія досліджує світ зовнішній стосовно людини й світ внутрішній (духовне життя людини, її свідомість) у їхньому взаємозв'язку один з одним. Іншими словами, у самому загальному виді вона вивчає суб'єктно-об'єктні відносини. Ніяка інша наука цією проблемою спеціально не займається. Всі філософські проблеми так чи інакше торкаються самого загального питання – про співвідношення матерії й свідомості, яке є одним з основних питань філософії й складається відносно матерії й свідомості.

Питання має розглядатися з двох боків: що є первинним – матерія або свідомість, а також вірно чи ні те, що свідомість людини пізнає матеріальний світ. Залежно від вирішення основного питання філософії мислителі поділилися на два основні напрямку – матеріалізм і ідеалізм. Матеріалісти, спираючись на дані наукових досліджень, стверджують, що первинна матерія, а свідомість людини вторинна, вона виникає в результаті тривалого розвитку матерії. Ідеалісти вважають, що первинна свідомість: або у вигляді абсолютного духу або - розуму (об'єктивний ідеалізм), або - у вигляді свідомості людини (суб'єктивний ідеалізм). Ідеалісти не заперечують існування матерії, але розглядають її як нижчий рід буття – не як творче, а як вторинне (створене).

У рішенні гносеологічного питання про можливість пізнання світу також існують позиції – антиподи: точці зору пізнавального оптимізму протистоять більше песимістичні системи поглядів: скептицизм (від греч. *skeptikos* – що розглядає, що досліджує) – ідеалістичний філософський напрямок, що піддає сумніву можливість достовірного пізнання об'єктивної дійсності; агностицизм (від греч. *a* – заперечення й *gnosis* – знання; недоступний пізнанню) – ідеалістичний філософський напрямок, що заперечує можливість пізнання об'єктивного миру і його закономірностей.

Форми матеріалізму, як і ідеалізму, різноманітні. Так, розрізняють метафізичний і діалектичний матеріалізм. Розглянемо як приклад, як у рамках ДІАЛЕКТИКО-МАТЕРІАЛІСТИЧНОГО ВЧЕННЯ вирішувалася одна з найважливіших (особливо для матеріалістів) філософських проблем – проблема матерії. Наступне визначення матерії є найбільш загально визнаним у сучасному матеріалізмі: матерія є філософська категорія для позначення об'єктивної